

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ...kor. 32.— | negyed oldal ...kor. 8.—
fél oldal ... » 16.— | nyolcad oldal » 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Ki tanítsa a hit- és erkölcsant a népiskolákban?

Karácsony József, a csiksomlyói róm. kath. tanítóképző érdemes igazgatója 1903. év szeptember 30-án a «Csiki róm. kath. tanítóegyesület» ülésén tartott fölolvasásában, miként az a «Népnevelő» mult évi 44. számában olvasható volt, azt a kérdést fejtegette, hogy ki tanítsa a hit- és erkölcsant a népiskolákban? A kérdés egyszerűen fölvetve, kissé szokatlan, amennyiben az általános fölfogás, a tényleges gyakorlat és az eddigi szokás erre a kérdésre mindenkinek megadja a kielégítő feleletet. Eddig legalább mindenki azt gondolta, hogy a tanító egyház természetes és hivatásszerű kötelessége az Isten ígéjének hirdetése nem csak a felnőttek számára a templomokban, hanem a kisdedek és a serdülők számára is az iskolákban. Ez a fölfogás annyira általános és megszokott, hogy hitoktató és tanító között mindenki különbséget tesz azzal a tudattal, hogy a hit- és erkölcsant hivatásszerű kezelése nem a tanítóhoz tartozik. Ennek a fölfogásnak ad kifejezést maga az 1868. évi 38. t.-c. is, amidőn az 57. paragrafusban ezeket mondja: «A községi elemi népiskolákba minden hitfelekezet gyermekei járhatván, híveik hit- és erkölcsant oktatásáról az illető hitfelekezetek tartoznak gondoskodni». A törvény ezen intézkedése nem új dolog és nem is a közös iskolák eszméjéből fakad, hanem átvétele és szentesítése a megelőző gyakorlatnak, mely a Mária Terézia-féle Ratio Educationis-tól kezdve minden kormányintézkedést jellemez. A világ azonban a mult században nagyot fordult; ősi viszonyok megszűntek, százados szokások megváltoztak; megváltozott a régi idők pedagógiai fölfogása is. Új eszmék foglalták el a tért, hirdelve az új világ szellemét sokszor többet ígérve, mint amennyit megadni képesek voltak.

Igy történt, hogy a minden téren erőre kapott újítás szelleme kikezdte a hitoktatás ősi formáját

is. Mivel a protestantizmusnak alapja a katolikus hitrendszer pusztá tagadása és mint ilyennek nincsenek pozitív hitelvei, nincsenek kivétel nélkül kötelező hitágazatai, azért a protestáns pedagógia hitelvesztetté igyekezett tenni a katolikus hitoktatást is, amennyiben a hitoktatás «dogmatizáló» irányát kárhóztatva, a hitágazatok és hittitkok tanítását a népiskolában nem csak szükségtelennek, hanem még károsnak, értelmetlen és lélekölő munkának is jelezte és követelte, hogy a katekizmus «érthetetlen» tétéleinek mellözésével a biblia egyszerű eseményei képezzenek a gyermeki érzelmenek megfelelő, meseszerű előadásban a hitoktatás anyagát.

De nemesak a hitoktatás anyaga és kezelése ellen van kifogása a modern pedagógiának, hanem kifogásolja a hitoktatás kezelőjét is. Diesterweg nyíltan hirdette, hogy a népiskolai hitoktatásra csak a tanító alkalmas, mert a pap nem ismeri és nem is érti a gyermeki lelket és az oktatás egysége is megkivánja, hogy a népiskola minden tárgyát egy ember tanítsa. Ez az elv, mely tanító egyházat nem ismer, papi hatalmat tagad és semmi különbséget sem tesz pap és világi között, nagyon tetszik mindazoknak, akik szeretnek még azt a csekélyke kis keresztény vonást is kiküszöbölni az iskolákból, amelyet bennök a hitoktató papi személye képvisel. Innét van, hogy gyakori támadás éri a hitoktatókat pedagógiai oldalról. Elmondják, hogy a hitoktatók módszer, pedagógiai képzettség, rátermettség és tudja Isten még mi minden nélkül lépnek az iskolába és gyötrik az ártatlan és szánalomra méltó gyermeki lelket meg nem értett, föl nem fogható, sőt valósággal butító dolgokkal.

Ilyen és hasonló váddal vannak telve a pedagógiai lapok és folyóiratok szakszerű és diletáns cikkei egyaránt úgy, hogy az ember szinte esudálkozni hajlandó, hogy lehet ilyen szörnyűségeket, minő a hitoktatás és a hitoktatók, a XX. század iskolájában megtűrni. Nem kell azonban megijedni! Nem mindig tudomány, ami írva van és nincs minden ágyú élesre töltve. Mindig jó,

ha az ember az állításoknak szemükbe néz és keresi a szándékot, mely a szép szavak mögött rejtőzik. Ilyenkor azután rájön, hogy a hangoztatott elvek minő szándékot takarnak. Így van a jelen esetben is. Így pl. Pauler Akos «A pozitív pedagógia alapelvei» című cikkében azt kívánja, hogy a vallásos, teológiai nevelést eszerélje föl «a laikus vagyis a tisztán emberi (polgári) erkölestan oktatása, mely Franciaországban nagyon szép sikerrel folyik». Az ő eszméje tehát a mostani hitetlen Franciaország, amelynek állami iskoláiból még az Isten neve is száműzve van. Itt tehát nincs helye a felekezeti vallásoktatásnak és nincs szükség külön hitoktatóra, mert ezt a vallási és erkölcsi nevelést, amelyet a francia laikus iskolák eszközölnék, pápi ember esakgyan nem tudná foganatosítani.

A Herbartisták szintén nem barátjai a hitoktatóknak. Szerintük mélyreható szakadás van abban az iskolában, ahol a vallásoktatás az egyház kezében van, azért arra törekszenek, hogy a vallásoktatás az iskola erkölcsi nevelése céljából a tanító kezében legyen, hogy így a vallásos érzület és az oktatás egyes elemei szoros kapcsolatban álljanak egymással. Ez a törekvés a protestáns iskolákban sikerülhet, mert azok megelégszenek a pusztán történeti hitoktatással; de a kath. egyház, amelynek hittitkai és hitágazatai vannak és amely ezeket már a zsenge gyermeki szívbe is igyekszik becsepegtetni, az ilyen iskolákkal soha sem fog megelégedni.

Ezekkel az irányzatokkal szemben Karácsony igazgató úr a fentebb jelzett fölolvásában olyan álláspontra helyezkedik, amely a szándék nemeségét tekintve, helyes, de végeredményében hibás.

Ő ugyanis a papságot a népiskolai hitoktatásból nem akarja kiszorítani, hanem egy minden tekintetben ideális, testestül-lelkestül katolikus meggyőződésű, katolikus életű és szellemű tanítóság által mintegy fölőlegessé tenni. Ő olyan tanítókat akar, akiknek kezében nemesak a népiskolai tanulók erkölcsi nevelése van biztosítva, hanem vallási oktatása is, úgy, hogy az egyház az ilyen ideálisan katolikus tanítóság mellett meg a mai közönyös, sőt vallástalan időkben is nyugodtan alhatik.

Ha Karácsony igazgató úr csak ennyit mond és ezt az ideális állapotot rajzolja, akkor azt kívánnám neki, hogy nemes szándéka megvalósulását minel előbb érje meg; de mivel véleményének támogatására olyan okokat hoz föl és olyan állításokat kockáztat meg, amelyek véleményem szerint sem pedagógiai szempontból nem helyeselhetők, sem a tényleges állapotoknak meg nem felelnek, kötelességemnek tartom kifejtett álláspontját behatóbban megvizsgálni, nehogy talán a legnemesebb szándék ellenére is az a hibás vélemény kapjon lábra még a katolikus tanítóságban is, hogy a papra semmi szükség a népiskolában.

Guzsvenitz Vilmos.

(Folytatása következik.)

A kath. iskolák fejlesztése.

(Döbrössy A. pécsi főtanf. körlevelének folytatása.)

13. Minden tanító köteles 1904/5. tanévi tervét 1904. július 15-ig a ker. esperesi hivatalhoz beküldeni s az esperesi hivatal azokat előlegesen fölülvizsgálja és miután a kerületbeli tanítókat és iskolákat közvetlenül ismeri, sőt azok beleletét tanulmányozhatta is, általános vonásokban jelzi a benyújtott tantervek és órarendek alkalmazhatóságát, azután pedig azokat együttesen átteszi hozzám, azok neveinek tüzetes megjelölésével, kik ebbeli kötelességüket teljesíteni elmulasztották.

14. Mindazon tantervek, melyek esperesi és egyházmegyei tanfelügyelőségi vélemény szerint «alkalmazhatóknak» nyilvánítottak «állandó tanmenet» jellegét kapják s ezeket többé újra készíteni az egyházmegyei tanfelügyelőség további elhatározásáig szükség nem lesz, hanem ezek helyett az osztálycsoportosításra szolgáló «ellenőrzési napló» (osztálykönyv) lép életbe, melyet a tanító óráról-órara és napról-napra vezetni köteles. A nem alkalmazható tantervek újra való elkészítés céljából esperesi és egyházmegyei tanfelügyelőségi utasítással visszaküldetnek. A fenn érintett ellenőrzési napló-mintának egy példányát megkezdett kitöltéssel a tanév folyamán minden tanítónak meg fogom küldeni. Magától értetik, hogy tanító- vagy osztályváltozás esetén a tantervet további utasítás nélkül is újra kell készíteni.

15. Miután a kor halad, a tanítónak pedig mindig az általános műveltség színvonalán kell állania: iparkodjék ennek következtében az önképzés által magát tökéletesíteni, főleg oly helyeken, hol több tanító működik, használják föl az illetők az önképzésre kínálkozó legjobb eszközöket, köztük a tantestületi tanácskozmányok (konferenciák) pontos megtartását legalább is minden hónapban egyszer, mely tanácskozmányokon közös akarattal történt megállapodások folytán az annyira hasznos és szükséges egyöntetűség jön létre nemesak a tanterv, az órarend elkészítése, a módszer alkalmazása és az osztálycsoportosításnak olyatén létesítése körül, hogy az utóbbi időben gyakrabban előfordult és a kir. tanfelügyelőségek által nehézményezett túlszűfolt-ság az arányos megosztással egyes tantermekben legalább is türhetővé váljék, hanem az egyházi és amennyiben bennünket érdekelnek, a világi hatóságok rendeletei, a fegyelmezés, az iskolamulasztások ellenőrzése, az iskola külszervezete és a ker. kath. nevelés, a tanulmányi ügyek, az olvasmányok, az egyes leckékre való gondos előkészülés, az egyházi zene és más hasznos ügyeségekben való gyakorlás, a tanirodalmi munkásság, a hivatalos ügykezelés és a különféle naplók rendszeres vezetése stb. tekintetében is. Azért azon t. iskolaigazgató és tanító uraknak, kik többen vannak egy helyen, melegen ajánlom a fentérintett havi konferenciákat és ha esetleg

még nem tartattak volna ilyenek, azoknak haladéknélküli életpeléptetésére becses figyelmüket ezennel fölhívom és kérem őket, hogy az egyes íléseken fölvevett jegyzőkönyvek hitelesített másolatait hivatalom számára megküldjék. A ntszt. esperes-kerületi tanfelügyelő urak hivatalos látogatásaik alkalmával mindezekről közvetlen meggyőződést szerezvén, az egyházmegyei hatóság-hoz küldendő jelentéseikben tapasztalataikról beszámolnak.

Ezen irányelvek legnagyobb része külső vonatkozással bír, de ez máskép nem lehet, mert a hatóság célja, az ellenőrzés tökéletesítése, mely maga után vonja a tartalomban való tökéletesedést is és megteremti az elvi egységet, az általános kérdésekre nézve, melyen belül, mint fönnebb is jeleztem, az egyéni érvényesülésnek teljes szabadságot akarok biztosítani.

Az egyházmegye földrajzának tanítását már a jelen évi tantervekben szükségesnek jeleztem s a jövőre nézve még inkább kell azt hangsúlyoznom. Az első nagy és szent magyar király ezen 900 éves alkotása ma ép oly szilárdan áll nemzeti belszervezetünkben, mint bármikor s nekem ugylátszik, hogy a vallásos élet elhalványulásának egyik oka az, hogy a hívőkben az összetartozandóság érzete s az együttérzés tudata az utóbbi időkben nagyon meggyengült. Mikor a magyar kath. egyházat önkormányzatilag szervezni akarjuk, az iskola nem maradhat közönyös és már az iskolás gyermeknek tudnia kell, hogy mi a hitközség, mi az esperesi kerület és egyházmegye; hová tartozik ő és kik az ő egyházi elöljárói. Nézetem, hogy e csirából fog fakadni katolikus összetartozandóságunk érzete, mellyel párhuzamosan fejlődik az önkormányzat iránti nemes hajlam és jogosult törekvés s ezért melegen óhajtom, hogy e csira idejekorán talajba helyeztessék s azt a néhány órai fáradságot, mely az egyházmegye földrajzára lenne fordítandó, ne sajnálja senki.

Midőn végül arra kérem az egyházmegyénben működő róm. kath. tanítóegyesületeket és esperességi köröket, hogy közös érintkezés útján e fontos kérdést állandóan felszínen tartani sziveskedjenek, egyben köszönetemet fejezem ki az összes érdekelteknek, de főképp az esperes-ker. tanfelügyelő uraknak azért, hogy e nagy munka keresztülvitelében engem támogatni szivesek voltak, mely támogatásukért a jövőre nézve is esedezem.

Döbrössy Alajos

Magyar beszéd, magyar helyesírás.

(Folytatás.)

A kultuszminiszterium kultiválja az óvoda (óvóintézet), a képezde (képzőintézet), az írka (írófüzet) és a tollnok (tollvivő) szokat, sőt hivatalos épületterveiben az ürüldéről is tett említést; az állatorvosi főiskola udvarán pedig a kovácsműhely fölött díszelgett a «Patkolda» szó

épen úgy, mint a fővárosi közbúgóhid telepének egyik épületén olvastam egypár évvel ezelőtt a «juhölöde» szót. Hasonló mintaszavakra gyártották az uszodát, a bölesödét (bölesóház, gyermekház), a lövöldét, a sörödét, a pálinkamérdét és sok más szót. Valóságos kuriozum gyanánt említhető meg, hogy néhány évvel ezelőtt a közoktatásügyi minisztérium rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében az addig alsófokú ipar- és kereskedelmi iskolákat iparostanone- és kereskedelmi tanonciskoláknak kell nevezni. Bizonyára tetszetek a minisztériumban a már korábban gyártott következő szavak: ifjone, újone, kegyene, szabadone, inyene, tapsone, futone, to lone, bögönc, lelene, vedene, küldönc stb.

A tudor, lovar, jogar, zárda, nyomda, járda, távirda, kóroda, tebolyda, dalárda, esillagda, cukrászda, csónakda, zenede, étkezde stb. mind oly szavak, melyek még most is előfordulnak a közéletben.

A kereskedelmi minisztériumban is csináltak koreszokat, például: raktár, rakpart, összsúly (brutto), göngysúly (tara), göngyölék (emballage), továbbá: elfogadvány, küldvény, forgatmány, távirat, távirász, támpont, titkár, titoknok, tukvány (tukma-level, tratta), villany (villám), villanyos, villanyszikra, víztartány (viztartó), vízhatlan (vízhatatlan) stb. Csak menjünk egy vasúti állomásra, ott is hallunk ilyeneket: sodrony-hálózat, dörzsfék, huzal, nyomtáv, vámment, válut, válvonal, ülhely...

Itt közben elismerem, hisz mindenki tudja, hogy a vasúti közlekedés által a kultura nagyon terjed; de amellett terjed bizonyos tekintetben a kozmopolitizmus is, terjed a magyar nyelv romlása, beözönlik hozzánk és közibénk a magyartalanság. Csakhogy ezt megakadályozni nem lehet, sőt inkább a nagy személyforgalom érdekében áll, de annál nagyobb gondot kell fordítanunk a magyarságra.

A magyar honvédségnél szintén sok nyakatekert kifejezést használnak: a közös hadsereg meg épen terjesztője a germanizmusnak és sok vad-szónak. Egy fővárosi kartársam jól megjegyezte magának, hogyan oktatta őket «örmes-ter úr Vemhes» a «lötan»-ból: «A löveg csőfúratjából kiinduló lövedék röppályája ivvonásban halad és épen azért a lövésznak ismernie kell a löszeren levő irányzó alkalmazásának módját. Ily irányzó készülék nélkül ma már egyetlen gyütüs-löszér sem létezik. Gyütüs-löszérnek pedig azért neveztetik, mert a lövedék hüvelyének hátsó részében elhelyezett gyüanyagot a gyüszög ütése lobbantja lánggra.» — Elmondtam ezt egy alkalommal egyik péntekfalusi fiatal ismerősömnek, aki pedig egypár évig volt bakáéknál, kerdezvén, hogy jól megértette-e? — «Megérti ám a fene!» — volt a várt válaszolás.

Nem lehet tagadni, hogy a magyartalanságok, a nyakatekert és hibás alkotású szók már akkor születtek, mikor a nyelvújítás megindult és pedig Barczafalvi Szabó Dávid kezdeményezésével;

kesőbb, Kazinczy Ferenc és követőinek munkásságában, elérte tetőpontját.

Például idézem a következőket: «1838. dec. 2-án Zemplén várm. rendi *örj-intézet* fölállítását határozták el Sátoralja-Ujhelyben» (Örj=örült; örjorvos=elmeorvos.) — «Pólya József orvos és *szellem-tanász* Szellemkórok cím alatt megírta az elmebajok ismertetését.» — Dr. Esze Gábor a 40-es években fölhívást intézett a társadalomhoz, melyből idézem a következő mondatot: «Kebletek megindul ezen volt s még többnyire leendhető polgárok honunkbani sorsán...» — 1863-ban megnívült a nagyszébeni, 1868-ban a lipótmézei *tébeloda*.

Minden élő nyelv fejlődik és fejlesztetik; de ha nem természetesen, ha nem lassan és fokozatosan, hanem önkényűleg, egyéni tetszés szerint: akkor a nyelvújítás a nyelvnek kimondhatatlan kárára történhetik. Kazinczyban és társai-ban a jó, a nemes szándékot senki sem vitatja el; de nyelvtudósaink állítása szerint bennük nem volt meg a kellő képesség a nyelvfejlesztésre. Kazinczy a többek közt azt is mondta, hogy «a nyelvrontás is tiszteletes, ha szépét, jót ad». Nekimentek hát a szavak megeseonkításának, mint Helmecezy, akinek nem tetszettek a «fertelmes hosszúságú szavak». Ő tehát megnyesegette azokat, azért mondták rá: «Helmecezy, ki a szókat elmetszi». Ilyen szók: árny, törzs, dörzs, gyú(-fa) stb.

Helytelenül alkalmazták a képzőket s így támadt sok szó, melyek nagy részét már nehezen lehetne kiküszöbölni, mint: kedély, erély, ünnepély, bizottmány, okmány, nevelész, éneklész, orgonász, építész, festész, fodrász. — Önálló szavakat megeseonkítottak, pl. tan, táp, vizsga, vegy, rag, dies, üdv, hord stb. Csináltak német kaptafára új szókat összetételekkel és helytelen lefordításokkal, pl. forrpont, jármű, tudvágy, vonzerő, ütér; továbbá: tiszteletteljes, adómentes, szellemdús, udvarképes, túlboldog, tüiterhel, szófukar, mellbeteg, gondvisel, pártfogol, árverez, képvisel és még igen sok szó, melyel mindennap találkozunk és melynek egy része örökséget nyert.

Az ú. n. germanizmusokról és más idegen szólásokról sokat lehetne beszélni. Egyik másik ilyen kifejezés a magunk nyelvéről is ki-kiptattan, ha nem ügyelünk. Például: Elnök megnyitja a gyűlést (az elnök...); megyés püspök úr tegnap... (a megyés...); dacára annak (trotz dem); a cél el lett érve (wurde erreicht); magas kor (hohes Alter); ez a könyv el van látva 15, a szövegbe nyomott (a szövegbe nyomott 15) ábrával; apjára hasonlít (apjához); a palota X. Y. tervei után (szerint) épült; kicsinyált dolog; küismeri magát; érdekünkben fekszik (áll); szépen veszi ki magát; érdekli magát (érdeklődik iránta); unja magát (unatkozik); kivételt képez; szönyegre kerül; beszédet tart (beszél); jól találja magát; beállítja a munkát (megszünteti); behozza a kárt; a határidő nem tartatott meg

(nem tartották meg); föltalálta magát; fölült neki (megjárta vele); öt nap után (mulva); eszénel van (eszén); osztom nézetét (helyeslem); aggályokat táplálok (aggodalmaim vannak) stb. Hasonló németes kifejezést magyar nyelven szavakat lehetne idézni. De nem is csoda, hisz a német kultúra közvetlen szomszédunkban van, Ausztriával meg épen oly szoros viszonyban és összeköttetésben vagyunk, hogy a német szóba és a német irodalomba behajtanak, belekergetnek bennünket.

A germanizmus tehát jó ideje rágódik nyelvünkön, hisz már Czuczor Gergelyről emlegetik, hogy valakinek, aki így kezdte mondókáját: «Fáradtságot vettem magamnak...» azt felelte: «Bolond ember, aki a fáradtságot veszi». Az a kifejezés: «Gratulálok önt» épen nem helyes. «Gratulálok önnek» van helyesen, mert a gratulál nem átható, hanem középigé, tehát tárgyragos szót (más nyelvekben, így a latinban is: tárgyesetet=casust) nem tűr maga mellett.

A hazai zsidóságnak tekintélyes része a magyar nyelvet elsajátította, különösen az Alföldön; sőt vannak köztük neves nyelvtudósok és írók is. Mégis azt állítom (mások is állítják), hogy annak még 90%-a ép úgy rontja a magyar nyelvet, mint ahogyan megrontotta a németet, az orosz és a lengyelt. A mi zsidaink még mindig több német könyvet és újságot lovasnak, mint magyart; inkább írnak is, gondolkodnak is németül és a már megrontott német nyelvet fordítják magyarra és így beszélnek, így írnak, beszédjüket azzal a speciális hang- és taglejtéssel kísérve. Egy izr. vallású kollégának ragyogószemű felesége mondta nekem: «Ja, wirklich, wir sind sehr belesen!» Különösen Budapesten, a magyar székesfővárosban hallunk úton-útfélen magyartalanságokat; de olvasunk is, például: Itt gyászruhák elkészítése 6 óra alatt *eszközöltetik*. Ezen kereskedésben csak legfinomabb portékák *léteznek*.

Az olyan Bánffy-féle kifejezések, mint: Tettekkel tényező... Tudatik általam stb. ritkán hallhatók.

Azt mondtam imént, hogy különösen a magyar főváros lakosságának társalgási nyelve magyartalan. És igazat mondtam. Tessék csak figyelemmel kísérni annak az igazi budapesti családnak nyelvjárását, vagy a budapesti (egyezer) kávéház népének romlott, színtelen és idegen beszédjét! Avagy menjünk be egy fővárosi üzletbe vagy kereskedői írószobába, mint ők mondják: büroba! Sehol az országban nem sekélyesedett el, sehol úgy el nem romlott a magyar nyelv, mint Budapesten, a műveltség székhelyén, a tudományok középpontján.

Aki csak egy-két évig lakik a főváros levegőjében, az bizonyosan megszokja azt a különös idegen szagot, a sokféle idegen beszédmódot; de a vidéki magyar ámul és bámul. Jellemzően írja Eötvös Károly a báró Bánffy Dezső könyvének előszavában fővárosunkról: «Társadalma vegyes, szelleme zavaros, működésének iránya inkább

nemzetközi, mint nemzeti». Jól jegyezte meg egy kiváló írónk ezelőtt több évvel, hogy mi dumántuljak csakhamar észre vesszük, hogy a pesti magyarok nagyon szérétnék sok magas ö-vel beszélni, hogy é beszéd, helyésébbén: esévégés, végtélén kécskémékégésnek tótszik, mélyben szinte léhététlén egyétlén mélyébb helyét félfédézni... Istén né jegyézze térhémre ézén ílétlén mérénylétét, mélyét némzétém nyélvé éllén ézén nyéglé beszéddél téttem.

Nemcsak Budapesten, hanem az ország több városában is tapasztalhatni már, hogy a köznyelvet németes szólásformák és idegen hasonlatok torzítják el, mert a *köznép* nagy része nem gondolkodik magyarul. Meg van ez a magyar nyelv alaposan fertőzötve, holott mily gazdag az szólásformákban, szólásmódokban, közmondásokban.

Az ú. n. «magasabb körök»-ben, különösen a hirtelen meggazdagodott embereknél most már bizonyos franciás hangsúllyal ejtik ki a magyar szót, amennyiben a hangsúlyt a szó vagy a mondat végére helyezik. Egyáltalán szeretnek most már franciáskodni, mint a XVIII. század divatos családjai. Sajnos: az egyszerű polgárság szereti a rontott *üzleti* és «jour» (zsúr) nyelvet majmolni, az irodalomra pedig kezd az ráragadni.

Fővárosi kartársaktól és tanítóképző-intézeti tanároktól hallottam, hogy különösen a budapesti nép az idegen nyelv és szellem hatásának, főképen pedig a bécsi befolyásnak van kitéve. Mivel «nyelvében él a nemzet», igaza van Kenedi Géának, hogy «aki nem tud jól és kellő hangsúllyal magyarul beszélni, annak gondolkozása is hanyatlak a *kozmpolita* formák felé s annak érzülete sem lehet eléggé magyaros, ha még olyan nagyon magyarkodik is». Természetes tehát az is, hogy aki Budapesten huzamosabban lakik, a legtöbb esetben elsajátítja azt a típust; nudapest «világvárosa» ad típust azután a vidékek is.

Nem nagyon régen Jutas vasuti állomásáról Veszprémbe ügykeztem. Csak nyúlfarknyi hosszú vasut vizz oda. Egy szemrevaló, csinos, halvány arcú leánnyal találkoztam, aki két év óta lakott a fővárosban és akkor jött elsőízben szüleinek és testvéreinek látogatására egyik Veszprém melletti faluba. A nőtestvére várt rája. Olyan «sikkes» és «fess» volt az a szőke leány, hogy igazán érdemes volt neki «gazsulérozni».

Barabás György.

(Folytatása és vége következik.)

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Olaszország tanítói. Itália tanítóinak sorsán végre talán enyhítve lesz s a fizetésrendezésüket megvalósítják. A törvényjavaslat nagyon lassan mozdul előre, de előbb-utóbb mégis csak sorra kerül. Olaszországban az állam nagyrészt csak felügyel az elemi iskolákon, azaz némi tar-

tományi is községi jogoktól eltekintve rendelkezik is a népiskolák fölött. A tanítókat ugyan az autonóm testületek nevezik ki és fizetik (sokszor hanyagul, lelketlenül bánva a tanítókkal), de az állam egyébiránt a tanfelügyelői révén korlátlan úr bennük. Egész népiskolai költségvetése Olaszországnak nyolc millió frank, amelyből eltartja a tanfelügyeletet és nagyon kevés esetekben túlszegény községeket segélyez, hogy a tanítóikat fizethessék. Lényeges változást ebbe a dologba az új törvényjavaslat sem hoz, mert ezt a költségvetést nyolc millióról csak kilenre emeli; ami ugyancsak nem nagy megerőltetés az olasz államnak s így a fizetésrendezéssel tulajdonképen másnak, a tartományoknak és községeknek pénzével disponál. Állami iskolákra különben még nemzeti szempontból sincs szüksége, mert hiszen egynyelvű nagy nép, amelybe, ha amúgy sem volna meg, könnyen bele lehetne nevelni a hazafiságot. A költségvetés jelentéktelen emelése mellett bizonyos, hogy az új népoktatási törvényt sem lehet majd végrehajtani, épen úgy, mint a régít, amely kimondotta az általános iskolakötelezettséget, ami végrehajtható nem volt, mert számtalan nagyon szegény község egyáltalán képtelen iskolát föntartani, az állam pedig, mint láttuk, a részben való segítésükre csak potom összeget tud költségvetésébe fölvenni. Egyáltalán azonban az az elismerésre méltó az új törvényjavaslaton, hogy a tanítók fizetésrendezése dolgában nem ismer különbséget városi és falusi iskolák között s mindnyájukra nézve egyformán állapít meg három fizetési fokozatot, amelyekbe előlépés útján jut a tanító vagy tanítónő. Az utóbbiak között azonban már több különbséget tesz, nem tudván arra az állápontra helyezkedni, amelyet most az egész művelt világon hangoztatnak, hogy tudniillik a tanítónő a tanítóval egyenlő munkát végezvén, egyenlő díjazásra is érdemes. A *Rizzati*-féle törvényjavaslat szerint (*Rizzati* képviselő úr előadója) az a három fizetési osztály a következő: 1400, 1200 és 1000 lira a tanítók és 1200, 1000 és 800 lira a tanítónők számára; 1000 és 800 lira volna tehát a fizetési minimum. A törvényjavaslat egyébiránt arról is gondoskodik, hogy biztosítja a tanítók fizetésének pontos kiszolgáltatását, erélyesen bánik el az iskolafőntartókkal s azt például lehetetlenné teszi, hogy községek kisebb fizetéssel próbaidőre nevezzenek ki tanítót, amelynek leteltével minden ok nélkül elbocsátják, hogy az újabb próbatanítón spórolják meg a törvényileg megállapított rendes fizetést.

A félelmetes iskolafelügyelet. Németország minden államában úgy a katolikus, mint a protestáns lelkészeknek vannak bizonyos jogaik a népiskolai felügyelet körül, amelyeket vagy hivatala folytán, vagy külön megbízatás folytán szerez; vannak továbbá kisebb német államok, ahol csaknem mindig lelkészek a kerületi iskolafelügyelők. A jogok gyakorlása nem egyszer jár terhekkkel, kötelezettségekkel azonban mindig. A német katolikus papság olyan buzgó, hogy

ebbeli kötelelességeit mintszerü pontossággal teljesíti; tudja, hogy akié az iskola, azé az ember és a lelke; és azért sohasem panaszkodott a rázúduló kerületi iskolafelügyeletért. Sajátságos, hogy a protestáns lelkészek nem így gondolkoznak; ezek egyáltalán szeretnének szabadulni attól az iskolafelügyelettől, amelyet legszívesebben kizárólag állami közegekre bízának. Ha elvéve hangzik ilyen szabadulási vágy, hagyján; de szégyenletes állapot, ha egész tartományok protestáns lelkészi testületei mondják ki, hogy nem kell nekik az iskolafelügyelet. Így tettek Poroszországnak *Schleswig-Holstein* tartományában s óhajításukat így indokolták: A papnak egyházi és vallási kötelelességei vannak hívei körül s nem iskolaiak (!); a vallásoktatáson kívül semmi köze az iskolához, amelyet nyugodt lélekkel bízhat a községre és az állami felügyeletre, amely hathatós s minden egyes esetben amúgy is érezteti hatását. Minek tehát a papot iskolafelügyelettel terhelni, amikor egyházi kötelelességeit is alig képes végezni? Emellett felügyeleti joga minduntalan összeütközésbe hozza a tanítóval, aki görbe szemmel néz reá s a híveit izgatja föl ellene; a községgel, amely rendesen nem szereti jó karban tartani az iskoláját, mert ez áldozatokat követel, s végül az állami tanfelügyelőkkel, akik elsősorban a papnak vetik szemére, ha baj van az iskola körül. Ezen örökös torzolkodás folytán a pap a *schleswig-holsteini* protestáns papok szerint nagyon gyakran elveszti a tekintélyét, mert mindenki már csak a cerberost s nem a lelképásztort látja benne. Így okoskodnak ezek a katonás lelkészek s tényleg hasonlítanak ahhoz a kamotához, aki a csatatérről okvetlenül megfut, mert hiszen megsebesülhet, sőt meg is ölhetik. Az a szarvasokoskodás egyébként nagyon szomorú ebben a mi korszakunkban, amikor világszerte az iskola keresztény jellege körül folyik óriási küzdelem.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

A tanítói járandóság megállapítása. *Kivonat az Esztergom-főgyűházmegye f. évi I. körleveléből.* A tanítói járandóság megállapítása iránt indított ügy elbírálása a közigazgatási hatóság jogkörébe tartozik. A m. kir. minisztertanács 1903. évi április 3-án hozott határozata: A kir. minisztérium G. B. nek A. község elleni ügyéből a sz.-i kir. törvényszék, mint felebbezési bíróság és a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr között fölmerült hatásköri összeütközés esetét az 1903. évi április hó 3. napján tartott tanácsában az 1869. évi IV. t.-c. 25. §-a alatt vizsgálat alá vevén, következő határozatot hozta: Ebben az ügyben az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. Indokok: G. B. a-i róm. kath. tanító a z.-i kir. járásbírósághoz 1899. évi szeptember hó 24-én 1899. Sp. I. 881. sz. a. beadott keresetében előadta a következőket: Az a-i közlegelő fölöstása körül működő úrbéri bizottságnak 1895. évi július hó 3-án tartott ülésében az a-i tanítóknak arra a kérelmére, hogy az úrbéri egyezségben az a-i tanítók haszonélvezetére kihatáztatni rendelt egy-egy lánc tanítói föld kiegészítessék annyira, amennyi egy féi telek után esik, T. A. a város meghatalmazottja kötelezően kijelentette, hogy a város a tanítói

és egyéb ily természetű igények kielégítésére a netáni maradékföldet fogja fordítani, a hiányt pedig A. község fogja pótolni. Ezt a nyilatkozatot a bizottság elfogadta azzal, hogy az adandó legelőjuttalékok a jegyzői és tanítói alapra lesznek kiadandók és ekként telekkönyvezendők. Ez a megállapodás a sz.-i kir. törvényszék 10,441/96. számú végzésével jóváhagyatván, a kiegészítéshez szükséges járásjuttalék kihatáztatott és a városnak a jegyzők és a tanítók részére kiosztás végett átadott. A városi képviselőtestület a kiosztást el is határozta, midőn azonban a törvényhatóság a határozatot alaki hiba miatt föloldván, új határozat hozatalát rendelte el, a város újabb határozatot nem hozott, hanem az ügyet az iraltárba tette. Eszerint a tanítókat és a jegyzőket megillető járásföldet a város használja és jövedelmüket élvezi, holott azok a tanítói és jegyzői javadalom pótlásául lettek a városnak, mint felügyeleti és ellenőrző hatóságnak átadva. Minthogy az a-i közlegelőből egy fél úrbéri telekre 47 lánc, vagyis 10,340 négyszögöl jutott, ennyi járásjuttalék lett volna a tanítói alaphól a felperes részére kiadandó s minthogy a város csak egy lánc földet (2200 négyszögöl) adott felperesnek ki, 8140 négyszögölnek 4 éven át a felperest illető hasznát elvonta; ezen jövedelmekkel a felperes kárára jogtalanul gazdagodott, miérsint a jogcím nélkül jogtalanul elvont hasznát a felperesnek kiadni köteles. Kérte ez alapon a városnak évi 111 forintban, négy évre 444 forintban és járulékaiban elmarasztaltatását. A kir. járásbíróság a keresetet visszautasította, mert a felperes kereseti igényét a tanítói alapra kiosztott járásföldekből öt mint tanítót haszonélvezetül megillető járásföldjuttalék állítólagos elvonása miatt előállott vesztett haszon megtérítésére alapítja, már pedig ezen a tanítói javadalom megállapítását célzó igény nem a bírói, hanem a közigazgatási útra tartozik. A sz.-i kir. törvényszék, mint felebbezési bíróság az 1899. évi október hó 31-én 1899. E. 149/1. sz. a. hozott végzésével a kir. járásbíróság végzését megváltoztatta, a felperes keresetét elfogadta s a kir. járásbíróságot további eljárásra utasította. A kir. járásbíróság ennek következtében tárgyalást tartván, az 1899. évi december hó 9-én az alperes pergátló kifogást emelt a bíróság hatáskörének hiánya miatt. A bíróság ennek dacára a per érdemébe becsátkozott. Az 1900. évi május hó 2-án tartott tárgyaláson a bíróság végzésével az 1893. évi XVIII. t.-c. 44. §-a alapján az eljárást a közigazgatási eljárás befejezéséig fölfüggesztette, mert a kereset tárgyát képező járásjuttalékföld kiadására vonatkozólag közigazgatási eljárás van folyamatban s mert a per eldöntése olyan körülményektől függ, amelyek megállapítása a közigazgatási hatóság eldöntésének tárgya. Az 1902. évi június hó 28-án beadott kérvényében a felperes arra kérte a bíróságot, hogy miután a közigazgatási eljárás a törvényhatóságnak 644/901. sz. a. hozott és a közigazgatási bírósághoz benyújtott panaszának elutasítása következtében jogerőre emelkedett határozatával már befejeztetett, a tárgyalást folytassa. A bíróság erre hozott végzésével az ügynek a fölmerült hatásköri összeütközés elintézése céljából a minisztertanácshoz fölterjesztését rendelte el, mert habár a felebbezési bíróság a bírói hatáskört megállapította, a felek ennek a végzésnek a meghozatala után a bírói eljárást fölfüggesztették és ügyüket közigazgatási útra terelték a közigazgatási hatóság határozata után pedig ismét bírói útra vitték és így az ügyben mind a bíróság, mind a közigazgatási hatóság eljár. A közigazgatási iratokból a következő tényállás derült ki: G. B. kérelmére a községi képviselőtestület 1897. évi augusztus hó 10-én 205/97. sz. a. kimondotta, hogy a maradványföldek a két községi jegyző és a nyolc tanító élvezetére kiadandók, azonban a határozatot, mert a szavazásban a községi jegyző, mint érdekelt fél is részt vett, 1898. évben a vármegye törvényhatósága föloldotta. Ifj. Á. J., társai megbizásából is, 1900. évben beadott kérvényében arra kérte a községet, hogy a jogerőre emelkedett úrbéri egyezség alapján a jegyzői és a tanítói alap javára kiosztott és ezen alap javára átvett parcellák a város tulajdonát képező ingatlanoktól elkülöníttessenek, mint külön alapítványi vagyon kezel-

tessenek, ezek az ingatlanok a város legelőjuttalékából kihalásandó mennyiséggel olyképen egészítettessenek ki, hogy mindegyik jegyző és tanító illetménye egy fél sessió legelő-illetmény mennyiségét elérje, mindegyiküknek az őt megillető legelőjuttalék használatra természetben átadassék és az ezen földek után 1896., 1897., 1898. és 1899. évekre beszedett haszonbér mindegyiküknek kiadassék. A községi képviselőtestület 1900. évben hozott határozatával a kérelemnek nem adott helyet, mert T. A., a városnak az úrbéri bizottságban jelen volt képviselője városi ingatlan osztogatására nem volt följogosítva és mert a maradványjárás juttalék népiszkolai és jegyzői alapra lett kiosztva, arra tehát az egyes tanítók és jegyzők hasznélvezeti jogot nem formálhatnak. A vármegye törvényhatósági bizottsága 1901. évi határozatával a községi határozat föloldásával utasította a községet, hogy a jegyzők és a tanítók juttalékát időközi használatra adja ki, mert az 1836. évi VI. t.-c. 3. §-a értelmében a föloldandó közlegelőből a tanítót és a községi jegyzőt feltelki államánynak megfelelő legelőjuttalék illeti meg, a legelőjuttalék kiegészítésére tehát a községet annál inkább kellett kötelezni, mert az úrbéri bíróság végzése szerint a maradványföldeket a község épen e köteleesség teljesítése végett kapta. A törvényhatósági bizottság e határozata ellen a község részéről beadott felebvezést a kir. belügyminiszter 1901. évi 90.258/901. szám alatt kelt rendeletével a kir. közigazgatási bírósághoz tette át, amely bíróság az 1902. évi 496. számú ítéletével a panasznak a községi jegyzőket illető részben érdemi határozatot hozott, a panasznak a tanítókra vonatkozó részét azonban érdemi elbírálás nélkül visszautasította, mert tanítói illetmények tárgyában a kir. közigazgatási bíróság előtt az 1896. évi XXVI. t.-c. 53. §-a értelmében csak a vallás- és közoktatásügyi miniszternek és ennek is csupán állami és községi népiszkolai tanítókat érdeklőleg hozott határozatai ellen van helye eljárásnak, holott a panasszal megtámadott határozatot törvényhatósági bizottság hozta és az ezen határozat által érdekeltek valamenynyien hitfelekezeti jellegű népiszkolák tanítói, miért is a panasznak ezt a részét hatáskör hiányában vissza kellett utasítani. Az alispán ennek következtében az 1902. évi 20.929. szám alatt tett jelentésével a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez terjesztette föl az ügyet, aki az 1902. évi 03.994. sz. rendeletével a törvényhatósági bizottság határozatát föloldván, az ügyet illetékes határozathozatal végett a vármegye közigazgatási bizottsága elé utasította, mivel a vita lényege tanítói illetmény, tanítói járandóság és illetve ennek az igényelt legelői hányadékkal való pótlása, kiegészítése körül forog és ennek a vitának tárgyalására s elbírálására az 1876. évi VI. t.-c. 30. §-a és az 1876. évi XXVIII. t.-c. alapján kifejlett gyakorlat szerint a vármegyei közigazgatási bizottság, mint vármegyei népiszkolai hatóság illetékes. Az iratok között levő, 1901. évi 5618. szám alatt kelt díjlevél szerint G. B. mint a róm. kath. tanítói állásra a róm. kath. iskolaszék által élethosszig megválasztott tanító részére évi 1000 koronával kezdődő kézpénzfizetést, a legelőjuttalékból egy lánc szántóföldnek évi 60 koronát érő hasznélvezetet és egyéb ott részletesen felsorolt mellékjárandóságot kötelezett a község, mint iskolafentartó. Minthogy az előadott tényállás szerint G. B. a kir. járásbíróság előtt az ő tanítói járandóságának állítása szerint kiegészítő részét képező, de hasznélvezetében nem bocsátott ingatlanok A. község által visszatartott hasznát, a közigazgatási hatóság előtt pedig — tanítótársaival együtt — tanítói járandóságának ugyanazon ingatlan hasznélvezetével kiegészítését, az ingatlanok hasznélvezetében bocsátását és a visszatartott haszonok kiadását követeli A. községtől, mint iskolafentartótól, minthogy az elvont haszon iránti követelésre nézve a sz.-i kir. törvényszék a bírói, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter pedig a közigazgatási hatáskört állapította meg: ennél fogva G. B.-nek az elvont haszon iránti követelésére nézve a sz.-i kir. törvényszék és a vallás- és közoktatásügyi kir. miniszter között hatásköri összeütközés esete merült föl, amelynek eldöntéséül az eljárást a közigazgatási hatóság ha-

táskörébe kellett utasítani, mert G. B. tanítói járandóságának megállapítását és kiadását követeli A. községtől, mint iskolafentartótól, az ilyen követelés megállapítása, érvényesítése és behajtása pedig az 1894. évi március hó 2-án 10,000. szám alatt kiadott vallás- és közoktatásügyi miniszteri utasítás 11. és 15. §-a, az 1886. évi XXVIII. t.-c. 6. §-ának 2. pontja, az 1876. évi VI. t.-c. 30. és 32. §-a és az 1893. évi XXVI. t.-c. 7. és 9. §-ai értelmében a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (11,712. 903. I. M.)

EGYESÜLETI ÉLET.

Tanítógyűlés. A szatmár-ugocsamegyei róm. kath. néptanító egyesület f. hó 11-én központi választmányi gyűlést tartott. Általános örömet keltett a választmány tagjai között Püspök úr ő Excellenciájának magas leirata, melyben főpásztori elismerésének kifejezése mellett az 1903. évi közgyűlés jegyzőkönyvét tudomásul veszi. Ime ő nagyméltósága főpásztori kormányzati gondjai között figyelemmel és magas érdeklődéssel kíséri szerény kultur-egyletünket, mely magas érdeklődésért fiúi hódolattal mondunk hálás köszönetet. Bodnár Gáspár elnök bemutatja a nagykarolyi esperesi tanítóikör gyűlésének jegyzőkönyvét. Ily buzgó és munkás esperesi kör pártját ritkító, a gyűléseket pontosan megtartják, azokon felolvassnak, gyakorlati tanítást tartanak, eszmét eszerélnek, így munkálkodnak a kath. tanügy előbbrevitelén. Méltó elismerés illeti elsősorban a ker. példás buzgóságú derék esperesét, Kosztra Ignác cz. kanonok urat. Dicséret a buzgó tagoknak. Úzv. Ludeser Jánosné volt pátyodi róm. kath. k.-tanító özvegyének kérelmére 10 koronát szavazott meg a választmány. «H. Sz.»

VEGYESEK.

Fejedelmi alapítványok. Meszlényi Gyula szatmári püspök úr ő nagyméltósága nemes szívének újabb tanujelét adva, az egyházmegye jubileuma alkalmából ismét két olyan fejedelmi bőkezűségű alapítványt tett, melyek nevét aranybetűkkel örökítik meg az egyházmegye történetében. A mármaroszigeti Mária Valéria nőnevelőintézetnek 30 ezer koronát adományozott alapítványul. Hangosan hirdetik ezek a számok áldozatkészségét és hálára hívják fel minden hívőjét az egyházmegyének, melyet áldást osztó keze már eddig is számtalan jótéteményben részesített.

Kath. iskolák védelme. A hivatalos lap közli, hogy a közoktatásügyi miniszter a veszprémi székeskáptalannak, amely a poloznaki római kath. iskola és tanítói lakás átalakítására 1400 koronát adományozott, köszönetét nyilvánította.

A visegrádi római katolikus hitközség képviselőjében az iskolaszék még a múlt év december havában elvben elhatározta, hogy a szükségesnek látszó harmadik osztályt megnyitja s ezzel az állami iskola felállításának szükségessége tényleg megszűnt, mert az iskolakötelesek száma most már az osztályokat túlszűfölni nem fogja. Azt halljuk, hogy ennek dacára a főszolgabíró úr tovább forszírozza a dolgot, f. hó 23-ra újabb közgyűlést hivatott össze, melyen az államosítást minden áron át akarja erőszakolni. Reméljük, hogy most már a tanügyi kormány intézkedni fog, hogy a hitközség indokolatlan zaklatásával a közigazgatási elüljárók fölhagyjanak és a kath. iskola békés működését ne zavarják.

Az államsegélyek elszámolásáról szerkesztett Napló e héten hagyta el a sajtót. A napló beszerzését ő Eminenciája a bíbornok hercegprímás múlt évi december havi körövényében 5090. sz. a. beszerzésre ajánlja. A napló tehát az iskolaszékek pénztára terhére megrendelhető. *Ez ideig már sokan megrendelték* és kívánatos volna, ha minden államsegélyben részesülő iskola

megszerezne. A 25 ives napló erős kötésben 3 kor. 60 fill., az 50 ives pedig 4 kor. 60 fillérért rendelhető meg Bertalan Vincénéél Esztergomban. A napló igen praktikusan van összeállítva és könnyen kezelhető.

Az öreg tanítók ünneplése. A Magyar Tanítók Otthona f. hó 6-án délután diszkygyűlést tartott azoknak a fővárosi tanítóknak a tiszteletére, akik Budapest egyesítése óta, immár több mint harminc éven át szolgálják a fővárosi népoktatást. A diszkygyűlésen megjelent *Berzevics Albert* vallás- és közoktatásügyi miniszter is és meleg szavakban szólott az ünnepelekhez, majd kívánja, hogy munkásságukat még mentül tovább folytassák s ha egyszer munkásságuk teréről visszavonulni lesznek kénytelenek, akkor meghagyják a körnek örökbeesű, elidegeníthetetlen örökség gyanánt az ő munkásságuk szép eredményét és az ő nemes kötelességteljesítésük példaadásának becses adományát és hagyományát. Bárczi István tanácsos a főváros, Száva János a tanítók nevében üdvözölte a jubileumokat. Havas István tanító meg alkalmi verset adta elő nagy hatással.

Köszönetnyilvánítás. A Szent-István-Társulatnak, mert alapítandó könyvtárunk számára 10 drb könyvet adományozni kegyeskedett, halás köszönetet nyilvánítok. A szombathelyi egyház róm. kath. tanítóegyesület keménysaljai köre nevében. Ság, 1903. dec. 29-én. Kováts Sándor körelnök.

Megjutalmazott tanítók. A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület lévai választmánya 11 község tanítóját részesítette 80—60—20 koronás jutalomban a magyar nyelv sikeres tanításáért. Azután 1000 drb magyar ének és imakönyvet osztott ki a járás iskoláinak tanítóik között. A hazafias tett nem szorul dícséretre.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

Osztrói (Nyitram.) róm. kath. népiskolánál megüresedett osztálytanítói állomásra pályázat hirdettek. Évi fizetése: Községtől 512 kor., tűzifára 72 kor., kertilletmény 12 kor., földbérlet 84 kor., község hozzájárulása: 120 kor. Lakása: 1 szoba. Kellőleg felszerelt folyamodványok főtiszt. *Reviczky Bertalan* esperes úrhoz. Csejthére küldendők be f. évi febr. 4-ig. 20 1—1

Nagy-Salló I—II. osztályához okleveles tanítók pályázhatnak febr. 8-ig. Javadalom 800 kor., bútorozott szoba, téli fűtőanyaggal. Kántort szükség esetén helyettesíti. Kérvények főtiszt. *Epölyi Ferenc* esperes-tanfelügyelőhöz küldendők Nagy-Kálnára. *Varga József* esperes-plébános. 21 1—1

Kassai egyházmegye.

Varannó-Csemernye (Zemplénmegye) róm. kath. tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása: két szobából álló lakás és gazdasági épületeken kívül a hitközségtől 440 kor., államsegély 302 kor., 6 hold 1521 ööl szántóföld, melynek kat. jövedelme 54 kor. 42 fillér. Okleveles tanítónak is pályázhatnak. Kellően felszerelt kérvények *Skiba Vince* lelkészhez Véhéczen küldendők 1904 febr. 3-ig. 9 2—2

[Szepesti püspöki megye.

A vichodnai (Liptóm.) róm. kath. kántortanítói állásra folyó év február 18-ára pályázat hirdettek. Jövedelme: 27 öméter puha tűzifa, melyet a hitközség előkészít és befuvaroz; 56²/₅ öméter puha tűzifa, melyet a tanító előkészít és befuvaroz; 102 ööl iskola melletti kert; 15 kat. hold 428 ööl szántóföld és 3 kat. hold 656 ööl rét élvezete 300 kor. évi bérleti értékben és 513 kor. 90 fill. készpénz (díszámitva 164 kor. államsegélyt és egyéb aprólékos jövedelmet). Szép lakás ezélszerű gazdasági épületekkel. A folyamodványok főtiszt. *Platthy Zsigmond* liptó-szent

iváni plébános és ker. tanfelügyelőhöz küldendők be. Kántortanítói oklevél és tót nyelv ismerete kívánatos. 18 1—1

Állást keres. Kántori teendők minden ágát önállóan végző harmadéves tanítójelölt állást keres. Cim: Eger., Király-utca 27. szám. 19 1—1

Állást keres. Róm. kath. tanítónő igen jó oklevéllel, tizenkét évi működéssel, magyar és német nyelv bírásával sürgősen állást keres. Cim: Plébániahivatal Perbete (Komáromm.). 6 3—3

Die Dorfmusik. Az alsóbb, illetőleg a népzene javítását célzó zenei szaklap. Szerkesztőség és kiadóhivatal Rác-Militiesen (Bácska). Mutatványszámok ingyen küldetnek. 760 4—5

Zöldoltvány sima 45. gyökerez 80, két éves gyökerez *pótlásra* 100 forint ezrenként legjobb fajokban. *Hegyi bor* ő és új 16 forinttól 40 forintig: siller, fehér és vörös 50 literen fölül. Székely József Gyöngyös, Szent-Urban templom. 16 2—10

A

MAGYAR KÁNTOR

temetési szertartások stb. (hirdetve a «NEPNEVELŐ» mult évi szept. számaiban) árát 30%-kal leszállítottam. ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Torontál-Torda, Biczók, kántor.

7 3—4

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a **Szentsirjovagja, a Ferencz József-rendlovagja.**

A parisi es becsi világtaláltások stb. helyről kitüntetve.

Legolcsóbb arban es kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta leguymású csőrendszerint (pneumatikai) tartós, nemes-hangu orgonákat szállit. 30 év óta 980 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat a legmérsékeltébb arban es lelkiismeretes pontossággal teljesít. Orgona jokarban tartása mérsékelt arban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kívánatra díjlanul.